www.svoboda-news.com

СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXV. Ч. 31. [illegible]ятї, Н. Дж., второк, 8. лютого, 1927. VOL. XXXV. No. 31. Jersey City, N. J., Tuesday, February 8. 1927. THREE CENTS

АМЕРИКА ВЗИВАЄ КИТАЙСЬКІ ПАРТІЇ ДО ВІДВЕРНЕННЯ ВІЙНИ ВІД ШАНГАЮ

АМЕРИКАНСЬКИЙ УРЯД ОСТЕРІГАЄ ВСІ КИТАЙСЬКІ ПАРТІЇ.

ВАШИНҐТОН, 5. лютого. — Секретар стейту Келог вислав до американського представника в Китаю припоручення, щоби він доручив всім китайським партіям заклик здержатися від війни в межах межинародної оселі в Шангаю.

Американський уряд остерігає Китайців, що він думає за всяку ціну боронити прав американських горожан, а в разі потреби вжити сили. Подібні заявили мали зложити й другі держави.

Американський уряд не подав повного тексту своєї ноти до Китайців. Її публікацію відложено на пізнійше.

ГОРОЖАНСЬКА БОРОТЬБА В НІКАРАҐВІ СПАЛАХНУЛА НА НОВО.

МАНАҐВА, Нікараґва, 6. лютого. — Ліберальні війска почали нині наново офензиву проти сил партії Діяса. Вони заняли місто Чінандеґу, що лежить яких 60 миль відси. Підчас добування його місто стало горіти. Діяс вислав туди відсіч.

ПІДВИШКА ДЛЯ ЗЕЛІЗНИЧИХ РОБІТНИКІВ.

НЮ ЙОРК, 5. лютого. — Заряди зелізниць на схід від Шикаґо погодилися з машиністами й пічкурами на підвишку робітничої заплати. Угода обняла 31 зелізницю та 31,000 робітників. Підвишка виносить разом на рік 5 мілїонів долярів. Для кождого робітника значить се підвишка 7 і пів процету.

ЗУДАРЕННЄ КОРАБЛІВ.

НЮ ЙОРК, 5. лютого. — Тягаровий корабель Кей Кад, що належить до Теймс Ривер Лайн, зударився в каналі Гел Гейт коло Ню Йорку з углевою барджею Майкел Трейсі та розбився так тяжко, що скоро затонув.

На кораблі було тоді 22 людий залоги. Їх усіх виратувано, хоч через катастрофу всї вони скупалися в холодній воді. Причиною зударення мала бути не вина котрогось з капітанів, а сильна струя, яка й дала імя сьому каналови.

СТУДЕНТКА ПРОБУВАЛА ОБРАБУВАТИ БАНК.

ВЕРМИЛЮН, Савт Дакота, 5. лютого. — Панна Маріон Мейерс, 19-літна студентка Савт-дакотського університету, пробувала при помочи звичайних вломницьких інструментів дістатися до місцевого банку Ферст Нешенел Бенк. Поступила вона вже досить зі своєю „роботою", коли на звук ударів годинника втратила відвагу й втекла. Підчас утечі прягадала собі на те, що вона лишила коло вилому свою колеґіяльну шапку, з вибитим своїм іменем, та вернулася, щоби докінчити діла. Тут вона й впала просто в обійми полісмена, котрого покликав був банковий сторож.

На поліції студентка заявила, що їй треба було просто 24 долярів, щоби заплатити шкільну оплату на університеті.

НЕ ТАК ЗЛЕ РОДИТИСЯ НА МОРЮ ПІДЧАС ГУРАҐАНУ.

НЮ ЙОРК, 5. лютого. — На італійськім кораблі Конте Біянкамано приїхала нині одна італійська іміґрантка, пані Кармеля Пітоні, котра жила в Істоні, Па., та виїзджала до своєї рідні в Італії. Підчас страшного гураґану на морю народилася їй дитина, гарний хлопчина. На вістку про сю подію, пасажири корабля зложили для новородженця дрібними датками 5 тисяч лір.

ПОЛІСМЕН УБИВ МАТІР.

НЮ ЙОРК, 5. лютого. — Молодий початковий полісмен Пітер Мекґрет, який ще відбуває службову пробу, вбив з револьвера свою матір. Сталося се підчас сварки межи його родичами, коли він станув межи матір і батька, щоби не допустити до бійки. Він каже, що револьвер випалив припадково.

ПІДЛОЖИЛИ БОМБУ ПІД ДІМ ПРОПОВІДНИКА.

ТОЛІДО, Огайо, 5. лютого. — В парохіяльнім домі першої конґреґаціональної церкви случився нині коло 7. години рано вибух, від якого на місци згинуло двоє людий, а саме господиня дому та її муж, а трета особа віднесла тяжкі тілесні ушкодження.

Поліція думає, що хтось підложив бомбу, хоча не виключено, що се був вибух світляного ґазу.

АМЕРИКАНСЬКИЙ УРЯД ВИСТАВЛЯЄ ПРАПОР НА ЧЕСТЬ МЕКСИКАНСЬКОЇ КОНСТИТУЦІЇ.

МЕКСИКО, 5. лютого. — В честь проголошення мексиканської конституції з 1917 року всі заграничні амбасади, в тім числі й американська, виставили свої державні прапори. Американський прапор звертає загальну увагу через те, що Мексико має непорозуміння зі Злученими Державами якраз через сю конституцію.

КЛОПОТИ З БІЛИМ ДОМОМ.

ВАШИНҐТОН, 6. лютого. — Недалеко від Білого Дому, резиденції президента Злучених Держав, почато роботу коло будови височенного хмародера, що має містити в собі готель. Як про се розійшлася чутка, інжинери міста виступили сейчас з петицією до конґресу, щоби сей зборонив ставити хмародери в Вашинґтоні, недалеко від Білого Дому. Побоюються вони, що попри хмародер Білий Дім буде виглядати як карлик супроти великана.

ВІДНАЙШЛИ ВЕЛИЧЕЗНИЙ САРКОФАҐ.

КАІРО, 4. лютого. — В сусідстві старинного Люксор відкопано великий тунель, а в нім великий саркофаґ. Догадуються, що в тім саркофаґу мусить бути похований єгипетський бик Апіс, який був у старинних Єгиптян у великім поважанню, на якого честь ставили великі святині і якого ховали дуже торжественно.

НЕ ХОЧЕ СТАБІЛІЗАЦІЇ ФРАНКА.

ПАРИЖ, 4. лютого. — Французький премієр і міністер фінансів Поанкаре заповів, що на разі не може бути мови о законний стабілізації франка, бо ця справа ще не підготована і момент не відповідний. Треба вдоволитися фактичною стабілізацією.

ЗА ПОЛІТИЧНІ ПОГЛЯДИ.

За політичні погляди дістав якийсь Росіянин у Варшаві двічі ножем від бувшого польського офіцира, який був обурений, що тамтой висловив свої симпатії для Пілсудського, а не для Вітоса. Суд рішив, що за надто енерґійний вислів своїх переконань ножем, що міг коштувати Росіянина життя, бувший офіцир сидітиме 4 місяці.

ХТО ТАКИЙ НОБЕЛЬ?

Саме тепер минуло 31 літ від хвилини, коли помер основник найбільших світових нагород за літературні та наукові праці, шведський хемік Альфред Нобель. Помер у своїй віллі в Сан-Ремо, на серце. Лишився славним не лише як винахідник динаміту, але як меценат... як довго шведська корона вдержить себе перед недугою інфляції. Він володів, мов рідною, ще й англійською мовою і писав поезії ідеального полету. Мав знати всього Байрона на память. Продовжував працю батька, який теж цікавився хемією. Поблеві вдалось злучити винайдену ним у 1866 р. нітрогліцерину з якимсь елементом і цим найшов експльозійний середник. Найдений динаміт був висланий спершу в Америку; в 1868 р. винахідник основував у Сан-Франціско свою фабрику. Вернувшися в Европу, основував її філію в Празі. За цим пішов Берлін, Париж. Лондон. Нобель мав 40 літ і був паном світа. Міліони плили до нього з Европи та Америки, але він лишився надалі мрійником та ідеалістом. Цікавився вічно літературою, англійською, французькою, німецькою, російською. Одночасно працював над удосконаленням свого винаходу і в 1888 р. винайшов бездимний порох „базіліт". В р. 1882 вибудував у Цюріху яхт виключно з алюминія. Смерть його брата в 1896 р. зробила його гіпохондриком і від того часу він носив постійно при собі апарат до мірення свого живчика. Не оженився, жив самотно, як нудак, тільки з одним слугою. Його винахідчий дух не знав стриму. Число патентів, зложених ним у самій Анґлії, рівняється 129. Жив для ідеї служити людству своїми винаходами і придбанням майном.

ЗІ СПОРТУ.

ГАРКАВЕНКО БОРЕТЬСЯ В НЮ ЙОРКУ.

Вкінци українська кольонія в Ню Йорку дочекалась, після трох місяців перерви, Гаркавенка знова. Гаркавенко буде боротися в Ню Йорку в великій Армори Гол на 34 ул. Борба відбудеться в понеділок 14. лютого. Противником Гаркавенка буде дикий американський кавбой Тамс Мондт, котрий за послідні три борби в Ню Йорку виходив все з побідою. Тамс Мондт рахується одним з сильнійших борців в Америці. Він любить викидати своїх противників поза ринґ. Як виглядає, Мондт для Гаркавенка буде досить небезпечним противником.

Як вивяжеться Гаркавенко в сій борбі, побачимо в понеділок.

ДОСЛІДИ НАУКОВОЇ ВИПРАВИ.

Американська наукова експедиція проф. Андрю, яка досліджувала азійську пустелю Гобі на протязі 5-х літ, винайшла: 22 тисячі ріжних ґатунків звірят, 11 тисяч риб і багато яєць, — все в скамянілому стані.

Проф. Андрю стверджує, що давно колись пустиня Гобі була цвітучою країною, де жили люде і звірята, яких тепер зовсім на світі нема.

„ДОБРІ ДІТИ".

В Варшаві при дочці жила 93-літня Ганна Космоловська. Дочка, не бажаючи годувати матір, відіслала її до брата, а той не позволив їй навіть переночувати, вигнав геть. Старушка, не маючи де прихилити голови, залишилась ночувати на дворі в куточку, де складали сміття.

Вранці дозорець знайшов старушку збожеволілу від жалю; її відвезли в божевільний дім, де й дали куточок, якого вона не знайшла у рідних дітей.

ЖИВУТЬ, ЯК МОЖУТЬ...

Два бувші інкасенти львівського Т-ва Взаємних Обезпечень, Ролінський і Фашинський, звільнені зі служби, користали на далі зі своїх приватних леґітимацій і їздили по городецькім і сокальськім повіті збираючи асекураційні премії. — Агент почтовий в Угринові, біля Сокаля, забрав почтові гроші 2000 зол., не маючи змоги вижити з родиною. Його місячна плата була 92 зол., а родина: крім жінки і 4 дітей, теща і дві братові. За ці неточні рахунки дістав пів року вязниці.

БЕЗСМЕРТНИЙ ФОРТЕПЯН.

Недавно одержав др. Степан Баран в Тернополі як процесовий повновласник позиваючих товариств „Українська Бесіда" і „Тернопільський Боян" в Тернополі вирок апеляційного суду у Львові проти пізваного Офіцирського Клюбу 54 п. п. і ґарнізону в Тернополі про видачу фортепяну, котрим апеляційний суд під проводом апел. судді Гайдера при співучасти апеляційних суддів Грабовського і Местера не взяв під увагу апеляції пізваного клюбу і в цілости затвердив вирок окружного суду в Тернополі з 11. лютого 1926 р. до ч. С. д. І. в 34/23/49, признаючи позиваючим товариствам кошти апеляційного поступовання.

В мотивах вироку піднесено, що апелянтові не вдалося переведення ні одного доказу на його твердження, навпаки — позовники перевели вповні доказ власности спірного фортепяну, як і факт, що він був у посіданні пізваного клюбу, котрий в його посідання прийшов у спосіб безправний і самовільний, без збереження постанов закону про річеві реквізиції. Взагалі в даному випадку не було ніякої реквізиції, що ствердило старостве в Тернополі і міністерство військових справ на жадання апеляційного суду, а фактично фортепян дістався до рук польської військовости в цей спосіб, що в 1919 р. тодішний комендант міста Тернополя капітан Квятковський вислав відділ узброєних польських жовнірів до хати пок. радника Перуна, який переховував фортепян позиваючих товариств, які силою забрали з його мешкання фортепян для Офіцирського Клюбу, що має його досі, а в останніх часах віддав його до ужитку для військового кіна „Марс" у Тернополі. Офіцирський Клюб має внести ревізію до найвищого суду, хоч формальних процесових причин до цього нема і процес протягнеться ще пятий рік, але позиваючі товариства, маючи два однозвучні вироки, зажадають тепер в дорозі екзекуції видачі фортепяну. Характеристичне, що військовий суд у Варшаві зажадав тепер відпису позву, відповіди і всіх вироків у повищій справі.

ҐІПНОЗА ЗАМІСЦЬ ЧУДА.

У польській місцевости Слупе пішла чутка, що в тамошнім костелі ікона Богородиці рухає очима. 20,000 народу з усіх сторін кинулось туди оглядати чудо. Тепер воно вияснилось. У Сроді, біля Познані, арештували Німця (!) Буковського, який загіпнотизував у Слупю кілька дітей і старших осіб, і в ґіпнотичнім стані силою суґестії накинув їм згадане чудо.

НАШІ СТУДЕНТИ НА ЧУЖИНІ.

У справозданні праського Карлового університету находимо у статистиці студентів по національностям цифру 174 Українців записаних у зимовому семестрі 1925/6 р. і 160 в літньому.

КИТАЙСЬКІ НАЦІОНАЛІСТИ НЕ БУДУТЬ БОМБАРДУВАТИ ШАНГАЮ

ШАНҐАЙ, 6. лютого. — Кантонська армія вийшла побідоносною з першої боротьби з арміею полудневою, якою проводив ґенерал Менґ в заступстві хорого ґенерала Суна. Полудневa армія цофнулася в сторону міста Ґанґчова, яке становить головну кватиру ґенерала Суна. Кантонська армія наступає на це місто та прочищує собі шлях до Шангаю.

Цілий світ найбільш інтересується судьбою Шангаю, бо тут скупчене найбільше число чужинців, тут і найбільші чужинецькі маєтки. Всі побоюються наслідків облоги цего міста. Тому врадувала всіх заява кантонського міністра закордонних справ Чена, який заручив, що кантонська армія не буде бомбардувати міста.

В Ґанґчов залишилися рівнож місії і многі чужинці. Мимо скрутного военного положення і напруження доносять, що й тут чужинці почуваються тепер добре хоч під тим зглядом, що не чути нічого про протичужинецьку аґітацію.

ПОХОРОНИ МІКАДА.

ТОКІЮ, 7. лютого. — Похорони Йошіґіта, 123 японського імператора, по японськім віруванню прямого наслідника богині сонця, відбудуться з величезною помпою, про яку буде можна довідатися з описів і яку перший раз в японській історії буде можна побачити в кінах. Рівнож будуть фотоґрафічні знимки з тої паради.

Покійного імператора будуть ховати після старинного церемоніялу. Будуть його везти вулицями столиці на величезнім, спеціяльно для того похорону, побудованім похороннім возі. Кожде колесо воза буде видавати инші тони, а всі тони будуть гармонійно зливатися. Віз буде тягнути 8 освячених волів, 4 білих і чотири чорних. Ціла дорога на кілька миль довга буде висипана білим піском. При похороні буде приграватн перший раз військова музика.

Найбільше клопоту має поліція, бо вона не тільки, що має держати порядок, але точно слідити за тим, щоби почитателі мікада не поповнювали гара кірі, себто самовбийства.

БОМБАРДУЮТЬ ОПОРТО.

ЛІСБОНА, 6. лютого. — Правительство зґромадило довкола міста свої сили і візвало ворохобників до здачі. Ворохобники ставлять услівя, про які одначе правительство не хоче чути. Щоби примусити обложених до здачі, розпочато бомбардованнє міста, наслідком якого погибло богато людий з цивільного населення. На щасте запала мрака і обстрілюваннє міста треба було перервати. Мраку використали деякі провідники ворохобників і втікли з міста.

З полудня доносять, що там збунтувалися моряки военного корабля Бенґо, які домагаються рівнож привернення конституції і уступлення теперішного уряду.

РУМУНІЯ НЕПОКОЇТЬ ЕВРОПУ.

ПАРИЖ, 6. лютого. — Хороба румунського кораля Фердинанда і неполагоджена справа з бувшим престолонаслідником Каролем є далі причиною ріжних поголосок, які деперують Европу. Вічно ходять слухи про те, що в Трансильванії начинається революція, що селянська партія попирає ту революцію і домагається повороту Кароля на престол, що король раз умираючий, а другим разом вже здоров і т. п. В той спосіб підкопується кредит Румунії, валюта падає далі, а кромі того сусідні держави в напруженню, бо румунський переворот готов викликати несподіванки.

Всі ті інтриґи робить головно королева Марія, яка хоче мати владу в своїх руках і яка навіть розійшлася з своєю дочкою, яка є королевою Югославії і яка попирає Кароля. Марія хоче бути по смерти Фердинанда чи по його зреченню реґенткою.

А б. престолонаслідник Кароль, як кажуть, живе собі спокійно в Парижі і забавляється як найкраще.

ІТАЛІЯ ЦЕ ДІЙСНА ТЮРМА.

ПАРИЖ, 6. лютого. — До Франції втік бувший редактор ліберальної часописи „Іль Мондо", якого засудив фашистський суд на прогнанне на остров Кампедуза. Таке прогнанне це те саме, що тюрма. Франченко Кіанкі, який саме втік до Франції, подає, що всі його артикули були цензуровані фашистами, але цего ще було замало для фашистів. Вони йому не довіряли і вважали його за свого ворога, хоч він проти них публично не виступав. На підставі тих підозрінь засудили його на вигнанне. Приятелі ховали його через два місяці, а тепер вдалося йому втечи через границю і опинитися на французькій землі. Кіанкі каже, що Італія позбавлена тепер всякої свободи і не є нічим иншим, а тільки одною великою тюрмою. Фашисти зневажали його за те, що він був за привернением свобід і за приязними відносинами з Францією.

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc
Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1914, under the Act of March 3, 1879

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 24, 1918

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.

		ПЕРЕДПЛАТА Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00

Foreign and Jersey City Rates:

		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів

За оголошення редакція не відповідає.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ОСУД СУСПІЛЬНОСТИ — ЛІК НА ГНИЛИЗНУ

Ціла Англія відвернулася від автора „Галерії шепотів", який в своїх споминах кинув погане світло на улюблених і шанованих Англійцями державних мужів, а недавно тому звільнив суд 70-літного Гледстона від вини і кари, хоч він назвав капітана Райта брехуном, трусом і дурнем за те, що він в своїх споминах назвав його батька, славного премієра Гледстона, гіпокритом. Вся англійська суспільність приплеснула тому вирокови. Зі всіх усюдів піднеслися голоси проти тих, що деморалізують нарід, осмішуючи або відбираючи честь людям помершим чи живучим, яких загально нарід цінить і поважає.

Здоровий це прояв, який повинен знайти місце у всякій здоровій суспільности. По війні виникло богато писаків, що пробоєм, кулаками, нахабністю добиваються геростратової слави. Які не знають ніякої приличности, які нічого і нікого не цінять, а перед собою бачуть тільки непогамовану амбіцію і наживу. І в нас трапляються такі звихнені одиниці, які не то що оплюгавлюють весь наш визвольний рух, не бачучи в нім нічого кромі хаосу, які не тільки, що не лишають сухої нитки на всіх тих, що чесно боролися проти ворогів нашого народа, але навіть виступають проти Шевченка, Франка і Драгоманова. У них й ті національні світила не є нічим иншим, а тільки горлорізами, хаотиками, бомбликами. Сумний це факт, але правдивий. Глядіти на него треба нам одначе так: Кождий нарід має своє шумовиння, яке навіть спомини вміє писати і їх друкувати. На те нема ради. Але кождий нарід має зате спромогу такого писаку поставити поза рамки суспільности, себто ізолювати себе від нього. Бо от в Англії відгородила себе суспільність від калюмніяторів, а їх спомини мусів видавець спалити, бо волів втратити гроші як добре імя в суспільности. Волів доплатити зі своєї кишені, як мати щонебудь спільного з калюмніяторами.

Не маємо сумніву, що й наш нарід так поступить. Бо до війни не дарувало наше громадянство навіть на око дрібної насмішки Яцкового, який тішився тоді славою модного письменника. Коли Яцків висміяв злобно в своїй повісти нашого артиста маляра Труша, описуючи як він кліпає очима, наше громадянство вважало це за душевне звихнення і осудило Яцкова. І не помилилося в тім осуді. Яцків звихнув душу і докотився пізнійше до зради українського народа, опинившися в польськім таборі. На тій самій дорозі є і його гідні наслідники, які свої промови, часопись чи свої спомини вживають для своїх власних порахунків, до звеличання своєї особи, а зневаги тих других, яких наш нарід шанує. На такі звихнені душі треба глядіти як на кандидатів на Яцкових, які, коли ними вже тепер не є, то ними готові стати.

ЧОМУ ДИКУН ПРОКЛИНАЄ.

Мало є звичаїв, загально поширених по всему світу, як проклинанне. Просто в кождім нецивілізованім народі є воно взагальним уживанню. Деб такий народ не жив, він знає прокляти. Є він навіть у людий, які так низько розвинені, що в них не мож навіть найти справдішнього зорганізованого громадського життя. Проклон не знає меж рас, ні релігії, ні підсоння.

В проклоні, як відомо, проклинаючий висказує бажанне, щоби на проклятого впало якесь нещастя. Деколи проклинаючий висказує проклін у своїм імени. Так приміром Самоанець, відкривши крадіж у своїм городі, кричить на всі городи: „Бодайби тому очи вигоріли, що вкрав мої банани!"

Деколи знов проклинаючий взиває духа або бога, щоби сей наслав на проклятого якесь нещастє на бажанне проклинаючого. Майже по всему світі є поширений спосіб проклинання через взиванне бога грому, щоби сей спалив або вбив проклятого.

Щоби проклін мав силу, якої дикунови треба, проклін мусить бути виголошений голосно. Доперва з часом повстав погляд, що слів голосно вимовляти не треба, бо й в думці висказаний проклін має таку саму силу. Такий погляд стрічаємо вже в жидівськім Талмуді, котрий говорить про проклинанне лютим поглядом.

На думку дикуна, в проклоні є щось такого, якась скрита, таємнича, магічна сила, що робить проклятому лихо, якого побажав проклинаючий. Дикун не робить докладної ріжниці межи словом а ділом. І слово для нього діло, і воно теж може робити менче більше тільки, що діло. Проклін, хоча він тільки слово, має на думку дикуна силу діла. Декотрі дикуни навіть представляють собі прокліни як невидимого духа, який летить стрілою з уст проклинаючого на проклятого.

Тому деякі дикуни й вимивають проклін у сей спосіб, що як хтось їх проклинає, вони лягають на землю, певні, що за той час проклін перелетів понад ними і нічого їм не зробив, бо їх не міг поцілити. Видно тут проклін зображений як щось у роді стріли, яка теж поціляє, хоч у лету невидима.

Деякі знов дикуни, коли їх хто проклинає, скидають зі себе верхну одіж, щоби в сей спосіб скинути зі себе й проклін, який, на їх погляд, учепився верхної одежі.

З того видно, як твердо вірують дикуни в силу проклону та які заходи вони роблять, щоби зі себе проклін струтити. У народів, що піднеслися понад найнизчі степені цивілізації, вже навіть виробилися докладно умовлені способи скидування проклону. Серед Самоанців проклятий, коли схоче спекатися проклону, має принести священикови дарунок. Діставши його, священик відвертає проклін. У Маорів священик за добру заплату відвертає проклін, кличучи:

Великий проклоне, довгий проклоне,
Великий проклоне, звязуючий проклоне,
Ходи сюда, святий чаре!
Зроби так, щоби проклинаючий ляг
У темній ночи!

Дикарі вірують не лишень, що проклон може вдарити проклинаючого, але й перенестися на його потомство. Звідти походить звичай проклинання до третого, семого, або десятого покоління. Декотрі вірують, що проклон мандрує не в долину поколінь, але в гору: не вдоволяється сином, то атакує батька, а відтак діда і т. д.

Висше розвинені народи проявляють уже початки морального думання, коли вони вмішують до проклонів моральне питанне вини проклятого. Так приміром племя Каренів думає, що як хто кине проклон на невинну людину, то проклон вернеться від невинного, не зробивши ні йому ні його родині ніякого лиха, а зате впаде на самого проклинаючого та вбє й його й всі його діти.

Сі всі вірування доказують як не можна краще, як глибоко вкорінена віра в силу проклону серед диких людий. Стрічаючи її в кождого нерозвиненого народа, вчені мусіли на нього звернути увагу. Вони не могли не добачити так загального звичаю, а доглянувши вони й пробували найти основи сього звичаю: чому се так дикун проклинає?

Найважнійшим фактом для зрозуміння первісної людини є те, що вона не розуміє як слід ріжниці межи словом а ділом. Під сим зглядом дикун подібний до дитини, яка часто теж не розуміє сеї ріжниці. В дитини се зовсім зрозуміла річ. Вона так часто дістає все при помочи простого приказу, при помочи висказу свого бажання, що вона ще просто не пізнала, що не все можна дістати через просте висказання бажання. Доперва як дитина підросте, як її одні бажання й прикази сповнять, а другі не сповнять, навчиться вона розуміти, що саме слово приказу не вистарчає для сповнення її бажання, що до слів ще треба діл.

Случається така похибка в думанню й серед божевільних людий. Є такі божевільні, яких думанне навіть в старшім віці находиться власне на уровни думання дитини. У декого навіть божевілля з того й почалося, що людина віддається дитинячому способови думання. Є в домах для божевільних люди, в яких життю случився зовсім такий випадок, що якесь нещастє стрінуло людину, яку вони ненавиділи, якій смерти вони бажали. Хоча нещастє не мало ніякої звязи з їх бажанням нещастя для сеї людини, але сей, котрого бажанне так легко сповнилося, вяже в своїй уяві своє бажанне з подією, представляє собі, що се він викликав сю подію, жаліє за се, покутує, журиться сим, хорує, тілесно або умово. Правда, такий чоловік, що представляє собі, що він своєю думкою або словом може викликати такі далекосягні наслідки, очевидячки представляє себе чимось, зближеним до Бога, але се власне й є звичайною признакою дітий, дикунів та божевільних людий приписувати собі справді божественну силу.

І в життю дикуна мусілоераз случитися таке, що сталося щось таке, чого він собі бажав у своїй думці або що він побажав словами. Він нераз мусів бачити, що друга людина побажала щось словами, а відтак се сповнилося. Не вміючи як слід думати, дикун вяже в своїй думці подію зі словами людини, яка собі подібної подиї бажала, хоча для добре думаючої людини такого звязку зовсім нема, а є дві події, від себе відорвані, є чистий припадок, що вони случилися близько себе.

В сей спосіб, через слабо розвинене думанне, в дикуна, як у дитини або в божевільного, розвивається думка у власну могучість, в можність виконати словами річи, яких ділом не можна доконати. І власне се почуванне, се зображенне власної надземної сили дає дикунови, дитині й божевільному велику розраду в життю. Бо власне й дикун, і дитина, і божевільний тим відзначаються, що вони є дуже безрадні, слабосильні супроти свого оточення. Дитина не може зробити того, що дозріла людина. Божевільний не має тої здібности до життя, яку має душевно здорова людина. Дикун не має тої сили здорової думки, яку має цивілізований чоловік. У почуттю власної безсильности, яке мучить їх душу, сі люди, діти, божевільні й дикуни находять осослоду в фантазії, що вони мають більші сили, як нормальні дозрілі люди. Вони фантазують собі, що вони можуть одним словом, бо навіть однім бажанням, убити ворога, накликати на противника ріжні нещастя, пошести, каліцтва, випадки. Коли вони чуються скривдженими, а кривдник занадто сильний, щоби можна на ньому мститися, вони бажають йому зла думками, або словами, надіючися, що їх бажання сповниться. Правда, нормальному, дорідому, здорово думаючому чоловікови від сього не полекшалоби, але ненормальним, хорим думкою людям або дітям вже така сама лиха думка, проклон думкою або проклон словами, справляє деяку душевну полекшу.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЩАСЛИВА ТОБІ ДОРОГА, НЕЩАСНИЙ МІЙ ГЕРОЮ!

(Пану Назарукови кілька слів на прощанне).

Читаю нині в „Америці" „Прощальне слово редактора" і дивуюся, що катастрофа прийшла таки троха несподівано. В кождій драмі мусять бути катастрофа, а ціла діяльність п. Назарука в Америці дуже драматична. Зачав свою карієру тріюмфальним візлом, здобував серця і уми для своїх нових, з історією і сучасними настроями суперечних думок, гуртував коло себе сліпо вірючих йому почитателів, аж вкінци на вершку своєї драми блиснув на небозводі гр. кат. церкви. Блиснув, як метеор — але тільки на те, щоб розмірно скоро загаснути в безвістях невдячности народа!

Я люблю драми, а найбільше люблю застановлятись над трагічною виною героя і тому шукаю причини вини мого улюбленого героя п. Назарука. Здається мені, що його вина полягає в тім, що не доцінював „долі пророчої". Вже в Св. Письмі сказано: „ніть пророк без чести, токмо во отечестві своїм". Хто вибирається на пророка, то повинен знати, що він подібний до того, що хоче проти бистрої води плисти. Горе тому пророкови, що обіцює собі вже тепер успіхи. А п. Назарук словом писаним і говоренням заявляв твердо, що йде на всіх порогів і супостатів з вірою в скору, певну і повну побіду. До пів року мала бути в дієцезії запроваджена залізна дисципліна, більше строга як в австрійськім війську. І чого то ще другого собі не обіцював п. Назарук! Ціле лице дієцезальної землі мало бути перемінене. Та так як надмірне упованне на поміч Божу є смертельним гріхом, так само надмірне упованне в свої сили і поміч „власти" мститься фатально. І тут є друга трагічна вина мого герой. Та для нас вистарчить тих двох вин, а всі інші хай йому Господь Бог і наша церква забуде... Бо я особисто не маю до него не тільки ніякого жалю, але оцінюю його добрі інтенції, та приписую йому якраз величезну заслугу: коли-б не він, не його діла, а передовсім як би не його наскрізь оригінальний спосіб редагування „Америки" („Епарх. Вістей" і „Місіонаря"), то ми були-б ніколи не оцінили належито тих данайських дарунків, які нам достарчає Варшава.

Як сказано, не без вини п. Назарук, але й наша вина супроти нього не аби-яка. Ми прогрішилися проти нього найбільше тим, що не пізналися на нім, та не вспіли гаразд його оцінити. Однак великі предмети можемо обійняти оком доперва з певної віддали; так само і великих людей та їх великі діла можуть належито оцінити доперва дальші покоління. Не беруся й я до оцінки нашого героя. До того треба не тільки перспективи, але й конгеніяльного ума і хисту. Все-ж таки спробую дати бодай слабий нарис того велитня, для котрого подивом переповнене моє серце.

П. Назарук, який пиші ще на вижині мужеського віку, жив до приїзду до Америки — можна сказати — в укритю. Ні в політиці, ні в житю суспільнім, ні в літературі не дав себе нічим замітним пізнати. Вправді підчас українсько-польської війни виплинув несподівано в Києві як товариш (заступник) міністра, але тоді воєнні філі виносили з низин і закамарків суспільних стільки всіляких „міністрів", „генералів" і всяких інших достойників, які відтак пропадали назад у безвістях, — що п. Назарук не може уважати того високого достоїнства як якийсь надзвичайний здобуток. Але п. Назарук в своїй безконечній скромности очевидно і той світлійший про-

Василь Бобрів (Смутний).

РУЇНА.

(Спогади звичайного старшини).

(2)

На ранок виявилося богато дезертирів і це мене не вразило. Мовчки вийшли до Камянця. По дорозі козаки забігали до хат і я не бачив їх виходячими. Хоч я йшов іззаду, бачив усе і міг би унеможливити втечу — я не робив цього. Навіть більше: я таїв думку на розпущення їх, але дисципліна все таки взяла верх.

Підходили до Камянця. По дорозі на відпочинках заходив инколи до хат, балакав з селянами, але хитрі дядьки на питання мої відповідали або несхоче, або мало значуче.

Дощ, вітер та грязька дорога перешкаджали швидко рухатися й тому щойно під вечір угледіли ми турецький міст.

Підтягнися, взяли ногу, гримнули пісню, що зменшила ніби втому, і вступили на площу, наповнену гуляючим старшинством та жіноцтвом, які здивовано дивилися на нове військо, так неподібне ні до галичан ні до наддніпрянців. Найшлись і товариші в юрбі, і знайомі.

На запитання не було коли відповідати; треба було найти якесь начальство, щоби здати людей.

Здача продовжувалась недовго. На пропозицію лишитися командиром куріня й надалі, я відповів рішучим відмовленням. Галичан я собі не уявляв инакше, як зрадниками. Розвязавшися з частиною майже сном на підлозі у якогось випадкового старшини, котрого зустрів на вулиці. Знайомі не мали для мене місця. Лише пізніще я зрозумів, чому ніхто мене не приняв. Вони боялися, що я взнаю їх справжню роботу.

На ранок розпитався про вартового генерала (тоді вартовий отаман).

Треба було їхати до армії з двох причин. Перше, грошей могло вистарчити лише на день на два; а по друге, хотілося вирватись із цього багна, з цього великого публичного дому, яким уявлявся мені Камянець.

Галичане трималися осторонь. Говорити про те, що дрібна старшина не поділяла союзу з москалями, підписаного Тарнавським, не приходиться.

Від хорунжого до полковника вони дивилися на нас, як на зрадників, ні в якім разі себе такими не вважаючи. В місті було дві влади, дві комендантури. Хто був тоді вартовим генералом, не памятаю, тай не важливо власне знати прізвища; загальне обличча старшинства українського, я гадаю, вміщалось у цьому отаманові.

— Ах, так, це ви той, що привели вчора Мармаровський курінь з Букарешту, — після мого рапорту звернувся до мене вартовий отаман.

— Так, пане отамане! Вчораж і розвязався з ним. Тепер чекаю від вас призначення.

— Може хочете до Гайдамацької бригади Волоха? — після коротенького задумання запитав мене він знову.

Я здивувався. Я просив призначення, чекав його й замісць того сам почув запитання. Це мене вразило. Я бачив, відчував вже ту дисципліну, якою зміцнені були військові в Камянці й зрозумів відразу той хаос, що панував тут. Про Волоха я чув як про бойового й розумного командіра й служити з ним ніщо мені не перешкаджало. Бачучи всяк таки мою нерішучість, вартовий генерал промовив до мене вдруге:

— Волох чудовий командір, не будете жалувати. Так як: згода?

— Пане отамане, я звик до наказу.

Він зараз же, ніби отямившись, подзвонив. Ввійшла панночка.

— Виготуйте панові старшині припис до Гайдамацької бригади отамана Волоха! Ідіть, пане, з нею.

Я вийшов у сусідню кімнату, наповнену стрекочучими машинками та панночками, й тяжко було розібрати, хто гомонить швидче: чи машинки чи панночки та хто кого хоче переспорити.

Одержавши припис, треба було найти ту Гайдамацьку бригаду. Лекше певно було б найти голку у багні ніж цю військову частину, бо фактично вона ще не істнувала. На всі мої запити у знайомих старшин відповіди не було. Ніхто нічого не знав. І хто зна, чи натрапив би я в той день, колиб не якийсь „остроумнік".

— От підіть по цій вулиці, огляньте всі реставрації та їдальні, то безперечно найдете, — пораяв мені регочучи.

— Так ще рано, який біс буде тепер там.

— О, не турбуйтесь. Волох зі своєю дружиною й днює й ночує там. Не дармо прогуляєтесь.

Губити мені було нічого. Переходячи з одної реставрації до другої, я розпитував про „славного отамана" й кожний раз натикався на негативну відповідь. Лишалась одна їдальня якогось міністерства. Питаюся.

— Тут, — кажуть. Підіймаюся по сходах і вже чую якусь незвичайну розмову. Можна було догадатися, що люде там дармо не сидять.

Всунувши до кімнати, просто себе угледів я широке, скуласте рябе обличча „фельдфебля" із сверхсрочних, званих просто „горохами" або шкурами. Ріденька біляво-брудна борідка, маленькі очентяка хитрі та підлі, патли на голові, може ніколи й не чесані, і отце вам увесь портрет українського славного „отамана". Кожуха розтібнуто й на засаленому френчі білів „офіцирський георгієвський крест". Це трохи підняло у мене повагу до цієї людини. Могляк зовнішність і обдурити... Але зараз же я розчарувався у свойому міркуванню.

— Хто буде отаман Волох, командір Гайдамацької бригади? — запитав я.

—Я, а що? — відповіла мені „пика".

— Пане отамане, хорунжий..., — зачав я представлятися, як колись учили в школі, але „пика" мене перебила.

— Кинь забобони. Прийшов служити до мене? Гаразд. Горілку пеш? Сідай ось тут. Знайомся, це все твої товариші.

Я сів. Перед мною немов уродилася склянка з горілкою. Треба було пити. На мене ніхто не звертав уваги, продовжуючи дискусії, на яку тему, я й досі не тямлю. Придивившись ближче до „батька", як його всі тут величали, я помітив, що він не такий вже пяний, як мені здавалося з першого погляду. Ясно було одно. Переді мною був деспот. Хам, якому все одно, з ким мати діло, аби його пелька була сита, що потім блискуче й підтвердилося.

Це був сніданок. Сам Волох кудись поспішав. Встав, гукнув на двох старшин і вийшов з ними, обіцяючи хутко повернутись.

Хто такий Волох, я знав лише з розповідань. Знав, що він заарештував у Кременчуці Балабчана та штаб, інспіруючи зраду останнього, потім авансував відразу на командіра корпусу. Карієра не аби яка, і в ніякій, я переконаний, армії такого прикладу „військових доблестей" не було. Тай не могло бути. З куріня на командіра корпусу! Фантастично. Потім советізація якась під Вапнярою й зрештою опала, а потім знов Гайдамацька бригада. Це все пронеслося у мене в голові, заки я дивився у слід зникаючому Волохови.

В кімнаті крім мене сидів ще якийсь добродій з перевязаним оком і в синім, добре скраяним жупані. Він дивився у вікно на вулицю.

— Бачите, карнавал. — звернувся він до мене. — Ви тільки вчора прибули й певно нічого ще не знаєте. Я бачив вас учора на чолі куріня.

Він зітхнув, поправив перевязку на оці, пововтузився біля холяви й продовжав далі:

(Дальше буде).

міньчик в своїй карієрі раз-уразу увіковічнює в своїх безсмертних споминах, статтях і промовах.

Доперва тут на американській земли мали ми щастя пізнати п. Назарука, бо тут засіяв його геній в повнім блеску. Об'їхавши терен своєї творчої праці здовж і поперек, взявся він до великого діла: перетворення українського народу на цілком нових основах. П. Назарук станув гейби на межі двох епох: поза ним сумна доба темноти, хаосу і анархії, — від него починається нова доба світлої будуччини. В тій цїли наш український Муссолінї організує передовсім „Січ", даючи їй в гетьманстві ідеал сильної власти світської. Знаючи однак з історії, що на світі є два мечі: оден совіцький, а другий духовний, — і що великі доперва тоді є дійсно великими, як зможуть оба ті мечі злучити в одній руці, — п. Назарук забажав також до меча гетьманського долучити й меч духовний. А що меч духовний — то свята річ, п. Н. як бувший недовірок вирікається публично цілої своєї минувшини І заключає досмертну (так!) приязнь з кат. церквою, яку досі поборював. Обробивши ниву світську, забирається тепер отже до духовної.

А поле до попису мав добре. Мав до диспозиції великий духовний і світський апарат, гроші і часопись. Було по чім гуляти.

І тому, коли п. Назарук обіймав редакцію „Америки", скрізь по тутешній Україні ждали нетерпеливо перших чисел зпід його руки. Стільки почитателів, як тут, не мав п. Назарук ніколи навіть як товариш міністра! Але якраз її тут начинається трагедія. з кождим новим числом „Америки" почали громадитися чимраз більші хмари над його головою... Чим далі, тим більше ставало мальконтентів, тим менше почитателів. Між читачами „Америки" а їх редактором приходило до терть. І д-рови Назарукови сталося те саме, що якомусь геніяльному музикови: зачав свій музичний твір диссонансами (умисно) і вже хотів приступити до гармонійних акордів, а тут публика нетерпелива не хотіла дальше слухати і висвитала генія.

Бо треба знати, що п. Назарук як великий майстер зачав свій виступ на духовній сцені також від диссонансів. Зпершу, коли п. Н. в початкових числах „Америки" зачав викладати, що то є редактор та які є обовязки редактора супроти Церкви і суспільности, а особливо, які обовязки суспільности супроти редактора, — всі читали ті високі науки (поділені чомусь все на десять пунктів, що має певно якесь глибше символічне значіннє), читали їх як заповідь чогось у нас зовсім нового, небувалого, та ждали з запертим духом чудес-статтей зпід пера найбільшого сучасного публіциста. Ждали і не діждалися їх ніколи, і розчарувалися. А п. Назарук не робив собі з того нічого; він знав своє і робив своє. Перше злаяв всіх других тутешніх українських редакторів, відкрив, що не мають високих шкіл, і став їх поволи, систематично вчити. Зачав від орторафії, а відтак перейшов до граматики. Се вправді викликувало у людей ріжні толки, все-ж таки кождий мусить признати, що на одним і на другім поли п. редактор положив трівкі заслуги. Йому треба завдячити, що орторафія по всіх редакціях значно поправилася, а редакція „Америки" силою факту зробилася чимсь в роді Академії, одинокою компетентною в справах української правописи. Вправді не вирішено дуже пекучої квестії: чи шикагоські літки мається писати твердо через „д" чи мягко через „т", — але сей проблем вирішить вже певно тутешнє молодше поколїнне після свого естетичного смаку.

Другим важним здобутком, який як не на все, то певно на довгий час чує буде становити наш справдішний лексикальний доробок, — є впровадженне п. Назарукови в нашу письменну мову слова „забездурно". Слово се звучить дуже естетично і п. редактор заручив, що чув його на власні вуха а уст народу. Вкоротці мало увійти в літературну мову також слово „дзінькую", (бо є кілька сіл, де уста народа таке вимовляють), але з огляду на ненадійний зворот обставин, п. редактор буде в силі провадити те слово та много інших подібних вже в Галичині, в спілці з п. Прушинським, котрий, як се писала недавно „Америка", є спеціялістом в тій области і також працює для зближення двох братніх народів.

Поза тими, на жаль тільки двома, але за те солідними, здобутками читач діремно шукав би чогось позитивного в „Америці". Та п. Назарукови власне не ходило о річи позитивні тільки якраз о негативні. Хто хоче розуміти п. Назарука, нехай памятає, що йому не ходило о те, щоб показати нам, якою повинна бути часопись: йому перше залежало на тім, щоб ми побачили як найдокладнійше, якою вона не повинна бути. В тім лежить цілий секрет і розвязка великости і цілої трагедії п. Назарука. Я певний, що п. редактор у відповідні хвилі бувби вдарив в цілком інакші акорди. До тепер однак йому ходило виключно о те, щоб в читаючій публиці викликати поки-що тільки чувство обридження до зле редагованої часописи, бо чоловік вчиться на чужих блудах. Йому залежало на тім, щоб показати на собі, скільки то шкоди приносять провокуючі статті, як виглядає найординарнійший рід полеміки, до розпуки скучні повісти, недотепні „гумористичні" фейлетони; як хотів показати, як небезпечно викликувати духа Франка і як робиться т. зв. медвежу прислугу своїм хлібодавцям і справі, котрій служиться. В тім саме я й добачую геніяльність п. Назарука. Ціль, яку він собі поставив, осягнув по майстерськи: „Америка" стала клясичним приміром, як часопись не **повинна бути** редагована.

Та невдячна публика взяла то всьо на серіо. Не зрозуміла сенсу дисонансів, сказала, що музик не вміє грати, — тай висвистала...

Але п. Назарук не сходить зі сцени так гейби перший ліпший висвистаний актор. „Прощальне Слово Редактора" — се той грандіозний жест, який лицює велитови тої міри, що мій герой. Ще раз кидає оком на той коротенький, але найтрагічнійший промежуток часу, де каяннем, молитвою і постом ладився вхопити меч духовний у руки. Пригадує, скілько то зробив він великих діл позитивних а скільки негативних (тих передовсім багато), та вкінци ізза знаної вдячности для своїх добродіїв торжественно канонізує епископа Богачевського — українським патріотом! В тім найефектовнійшім місци куртина спадає, — і

Comedia finita...

Так, так: комедія скінчилася і наш герой пішов в одставку.

На наших очах розсипалися пляни, всьо розлітається, до чого тільки приложив свою руку наш нещасний герой.

Зі світського меча лишилася в пригорщи Ясновельможного сама лиш рукоять на сміх людський, а меч духовний такий став тепер тупий, що хаотики з його ударів тільки сміються а сам п. Назарук, сам герой, ще лиш дуже коротко між ними лишається. Хто цікавий, може ще якийсь час його оглядати і потішити на 815 Н. Франклін Стр. (бо деж інде!) в Филаделфії. Можливо, що дух його і його методи залишаться бодай ще якийсь час в „Місіонарі" та „Епархіяльних Вістях", але він нас покине й таки поїде, бо сего вимагає вже сама консеквенція трагедії.

Тому прощай, наш любий, незабутний герою! Ідеш від нас в далеку країну, в країну, де на людях скорше вміють пізнатися та їх оцінити, а може й нагородити. Тішуся, що не йдеш в большевію на путь нечестивих слідами проф. Рудницького, та бідного поета Грицая. (Ти, як вірний християнин, все ще гніваєшся на нього, а то недобре). Ідеш в Польщу. То добре і я не сподівався інакшого; та памятай, герою, що Польща — се край, де над добрими Українцями знущається ляхи, а де знова не добрих Українців самі таки Українці убивають...

В котрий-же ти бік прихилишся, мій любий герою???

Почитатель великих людий.

РОЗВИТОК ВОЗДУХОПЛАВСТВА.

Фахівці, що займаються спеціяльно воздухоплавством пророкують, що в найближчій будучині воно досягне нечуваного розвою. Автомобіль не є вже в стані сьогодня виповнити як слід всіх вимог комунікації. В Німеччині мають намір в біжучому вже році завести сталє получення літаками Берлін—Пекін. Їзда сьогодня триває кораблем 6 тижнів, а залізницею 17 днів, літаком, як би летіли тільки днем, є тривалби пять днів, а коли летіти днем і ніччу, то тільки три дні. Англія організує рух літаками через Каїро до Багдаду й Індії; Франція вже удержує лінію Париж—Прага—Білгород—Букарешт—Константинопіль і хоче ще продовжити свої лінії до Марока та Тунісу.

В Америці лучать початкові літаки міста Ню Йорку, Шикаго та Сан Франціско, пролітають днем і ніччу незвичайно скоро оцей простір, більший як 4,000 кільометрів, так, що листи, переслані літаками, доходять два, а то й три дні скорше, як вислані звичайною почтою.

Дуже характеристичним для теперішнього розвитку воздухоплавства є будова великанських літаків. На Дорнієровій верфті викінчують тепер новий тип літака, Дорнієр-Супер-Валь, літак великан, в якому поміститься 20 людей, що при найбільш можливій певності зможе пролітати великі надморські простори. Румплер хоче збудувати великанського літака, якого машини працювали би силою 10,000 коней, а Бреге пляную будову 55-тонового літака (55.000 кг.), в якого крилах булиб вбудовані мешкальні кабіни, що мігби без перестанку пролітати 4,000 кільометрів, мігби отже летіти з Европи до Америки понад Атлянтійським океаном.

Та цікаво є й те, що до сьогодня вдалося вже осягнути в воздухоплавстві, чи ті досягнення дійсно дають змогу ворожити воздухоплавству таку світлу будуччину. Що до самих моторів, то на початку розвитку воздухоплавства припадало тягару мотору на одну кінську силу 3.5 кільограма. Це власне було великою перешкодою для будови великих літаків, бо чим більший був літак, тим сильніший мусів бути мотор, але тим і тяжчий він був, так що властиво мала потіха з того була. Та вже з початком війни вдалося ужити до будови моторів легких металів і так уділшено самі мотори, що на одну кінську силу припадало тільки 2 кг., а сьогодня вже навіть тільки 1.35 кільограма, а завдяки новим сполукам металів, які тепер винайдено, вдасться зменшити тягар аж на один кільограм на одну кінську силу.

Мотори, яких довгий час уживали при літаках, мали силу коло 200 коней, пізніше 350, а сьогодня вживається при літаках моторів о силі 500—650 коней. Як повідомляє Румплер, вже в найближчому часі вжиється до літаків моторів о силі 1,000 коней. Що до запотребовання палива, то мотори літаків зуживають тепер 280—300 грамів бензини і 15—20 грамів оливи до смарування на одну кінську силу і на одну годину. Але коли буде вжито нових сполук бензини, то при теперішніх уліпшених моторах літак буде зуживати ще менше бензини, вже тільки коло 200 грамів. Завдяки цьому літак буде брати з собою менше бензини, зглядно буде міг довше удержатися в воздусі і дальше летіти, а з другої сторони і кошти подорожі літаком будуть менші.

МІТІНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Тов. Вільних Козаків, від. 316, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в четвер, дня 10. лютого, о годині 8-ій вечером. Обовязком кождого члена прийти раз в місяць на збори, та щоб заплатити бодай за себе розмет. Члени, котрі ще не зложили по долярну на Сиротинець і до Центрального Комітету за минувший рік, зволять сего місяця при розметі заплатити. Члени, котрі ще не записали своїх дітий до У. Н. Союза, хай сего місяця впишуть. — В. Гуравський.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ПОЗІР! КЕМПБЕЛ, О.! ПОЗІР!

ТОВАРИСТВО СОКІЛ
відділ 218 Укр. Нар. Союза
— устроює —

ВЕЛИЧАВИЙ БАЛЬ

В СУБОТУ, 12. ЛЮТОГО 1927

В ІТАЛИЙСЬКІЙ ГАЛЇ
на 2-гій улиці.

Початок о годині 7-мій вечер.

Вступ: мущини 50 центів, женщини 25 центів.

Проситься всіх членів і членкинь та весь наш прихильний загал прийти на сей бал, де буде приграватн першорядна орхестра п. Рудяка'с з Ботлер, Па. За добру забаву ручить

31 **Комітет.**

ПОЗІР! ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ.

Подається до відома симпатиком У. Т. Суспільної Помочи села Черче, що

СПІЛЬНИЙ ОБІД

— відбудеться —

В НЕДІЛЮ, 13. ЛЮТОГО 1927

о год. 2.30 пополудни.

Кождий, хто хоче прибути на обід, мусить зложити $2.00 три дни перед обідом, бо в самий день забави неприймається.

Перед обідом буде відбрана ФОТОГРАФІЯ ЗАДАРМО.

По обіді буде

ЗАБАВА З МУЗИКОЮ

В ГАЛІ ІВАНА ВАВЕРЧАКА
782 State Street, Perth Amboy, N. J.

Просимо голоситися до Комітету.

За добру забаву ручить

28-29 **Комітет.**

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Отсим подається до відома уділовцям корпорації **„Українського Народного Дому"**, що **продовження РІЧНИХ ЗБОРІВ** корпорації відбудеться **в пятницю, дня 11. лютого с. р., в Українськім Народнім Домі о** годині 8. вечером. 34-3

Прохається всіх прибути на час.

ЗА КОРПОРАЦІЮ У. Н. ДОМУ:
Василь Лазута, предс.
Іван Добрянський, секр.

В. Львівський.

ЗАБУТА КАЗКА.

І так перший вістовий у штабі Н. корпусу У. Г. А. — кіннотчик Шишка збожеволів. Після четвертої атаки поворотного тифу — він стерявся тямки. У його — першого шаржиста на підчортківських полях, бравого вояки, грізного переслідника ворога під Жмеринкою і під Бердичевом і генген на сході уже під Київом самим — у нього затьмарився ум!

Два з половиною місяців лежаяв він— Шишка на крижано-холодній домівці зруйнованої гімназії у містечку Н. і смерть в одно сиділа при розжареному лобі його, пючи тямку з нього, сама не видна — зарившися у прогнилу, стереблену, вонючу солому.

Та надто сильним був Шишка, щоб смерть тифу могла його одолїти. Єдино тямку усю виссала у нього, кинувши здеревілим — стрілецький мозок.

А Шишка, позбувшися уїдливого гостя — однієї днини, підвівшися з барлога, потяг на давню свою квартиру.

Ніхто не стримував його, не розпитував, ніхто не здержував — бо доволі було суєтні з цими, від яких смерть ніяк не відступала.

А Шишка, лишився серед нехарі, стонів, конання свою тямку та мову, потяг під старосвітський, жидівський заїзд, де не подавно ще — у предовгому тьмавому підсінню туго унятими за товсті кільця стояло три десятка прегарних, баских, чистокровних верхівців штабу!

Та...

Однаковий кінець був всім їм!

Цілій стотисячній армії людей!

Стрільцям!

І їхнім вірним коням!

Бо однакова їхня доля була...

Збившись у купку, трясучися від стужі, похнюпившися, стояло пятеро розпливих кістяків.

А решта?...

Довго розглядав ці примари збожеволілий кіннотчик. Та не дивувався уже нічому.

Він уважно розглядівши усі шкапи на різно — зблизився у сам куток, забитий усяким негодящим дрантям і там знайшов — за чим прийшов.

Пізнав її — прогарну колись клячу з білою звіздою на чолі! Вона одна її мала! Стояла тепер — звісивши лоба, ціла у ранах, а сльози капали в одно на її ніздра.

І підійшов до неї Шишка і огорнувши проточену пархами шию, притис свою голову до ран її роплених, а кінь похитував в одно лобом і шевеліючи відсталою, спідньою губою — розказував панові про щось там.

Довго розказував конаючий кінь — божевільному свому панові.

А Шишка слухав німої мови, пестив і милував друга, як не раз робив він це у краший час!

І плакала шкапа!

Кап... кап...! Капали сльози мутнії!

Ні слова не промовив божевільний — та вони — він стеряний і вона конаюча — на причуд гарно розуміли себе!

Вони розуміли, що немає чого довше оттут ловити гав!

Нікому вже не придатні вони!

Доконали свойого, сповнили своє завдання, — спокійно могли відійти. Бо що кому з божевільного кіннотчика і паршивої його шкапи?

І плакала шкапа!...

А коли настав ранок, тоді пішли обоє в світ! Кинули вмерших, лишили конаючих, сами подалися натомісць — вперед перед себе, у далеку, непроглядну пустир безмежних піль, засипаних снігом.

І потяглись!

Пішли — передом кіннотчик, копирсаючись у глибочезних засипах, а за ним його кінь, що не раз вже привик слідкувати за своїм паном, коли до краю притомлений верхівець приставав і потикався. Упав, ідучи передом, присвистуючи звав свого друга, бо надто довгий був шлях перед ними, щоб одпочити...

Копною, пільною доріжкою тюпали вони, а вихор приспівував їм!

І нікого більш не було з ними!

Лиш він — божевільний кіннотчик і кінь його проточений цілий!

І був ще... холодний, північний вітер!

І більш нікого!

А — а — а!

Співав вітер пісень!...

Пізним вечером вже добилися до самітної, напів-зруйнованої економської клуні — ген за селом уже!

І фіолети ночі протяглись по степу і скрипів сніг під їхніми стопами. Коли дійшли до нужденного закисту перед марами ночі, зайшли у темне нутро клуні і... знайшли, чого шукали!

І добре їм було!

І було їм добре з теребухами давньої, дуже давньої соломи!

І добре було їм з вітром, що диковинно гнався щілинками.

І з цею плісняявістю. І холодечою. І з тою тишою.

Добре було їм!

Самими уже були! Покинутими, забутими!

А був дня цього Свят-Вечір! І люде по тихих, мирних селицах сідали уже за білі столи, кидали кутею на повалу та зітхаючи колядували. Пісень співали Богові, що народився!

Просили, щоб добрий, Бог захистив їх від цеї загибелі, що навістила Україну від одного кінця по другий!

Але кіннотчик Шишка не відав цього! Він не знав, що цього вечора народився Бог! Бо нікому не було божевільному про це розказати.

І сидів спокійно Шишка, зашившися глибоко в солому, а хорий кінь, жмакаючи просушену часом солому, що раз дотулював щокою рамени пана.

„Добре мені при тобі" — казала його щока!

Та пан не одвічав!

Забув говорити!

Сидів безрушно — доки не заставило його прислухатися якесь шамотання за стінкою клуні! Щось там на дворі бігало в одно, щось суєтилося, швирало в замерзлому як скло снігу.

І сквавуліло!

Кінь занепокоївся, підсунувся ближче до пана і тремтів усім тілом.

Тоді кіннотчик підвівся, притулив око до щілинки у стіні і почав розглядати, що коїться на зовні, на полі.

Побачив!

Здоровезні собаки щось торсали на землі, тягаючи нагнутими лобами і рвали з роздряпаної ямки!

Шишка у перве по хоробі, зморщив чоло і про щось довго, дуже довго, з мукою думав.

Але як почув знадвору плякання язиками, придавлений харкіт задоволення — поволі повернувся і вийшов з шопи. Заложивши по звичці руки за спину, він зблизився до собак, що встромивши лоби у ямку — сіпаючи щось там, не помічали прийшельця.

На два кроки зблизився Шишка до них і враз пізнав.

Не собаки були це!

Два здоровезні вовки стояли напроти нього!

Та Шишка не завернув!

А вовки зачували людину, коротко, уривчасто гаркнули підскочивши, повернулися до чоловіка і білі клики блестіли синяво до місяця!

Стояли непорушно!

Чоловік!

І двох вовків!

Пильно розглядали себе! Божевільний кіннотчик і чотири, кровю набігаї, сліпі розюшених звірят! У них наїжилася на карку шерсть і випружилися тілища та розставилися широко передні лапи, подавшись цілим тілищем до скоку.

Та ніхто не рушився з місця!

Лиш вовчурі поволі, непостережно присідали на задні ноги!

Тоді Шишка коротким рухом добув зза пояса здоровий нагай з тугої, як залізо шкури, з шістьома оловяними кульками на кінці! Розмахнувся з усієї сили і шуснув нагаєм по передніх лапищах ближчого!

Вовк з болю завив, підскочив і гепнув передом, зарившись лобом у твердий сніг. До щенту проломані були у нього ноги. Як перерізані, зломались костомахи!

У-у-у! Вив вовк!

Тоді прийшла черга на другого!

З уривчатим виттям плигнуло розюшене звіря на Шишку.

Це був старий вже вовк і мав свою вироблену тактику — кидатися на ворога з цілого розгону і вагою свого тілища, збивши неприятеля з ніг — коротко розправитися з ним!

Ніколи великий, рудий вовк не заводився у свому способові.

В пору відскочив Шишка! Він гримнув бичівном по твердому, як сталь, тімени і в цейже мент сціпив у божевільному утиску своїх дужих лап — гортанку, стерямого неудачею скоку, вовка.

Та надто сильним був вовк, щоб піддатися!

Він, повертаючи своїм здоровезним хребтом на усі сторони, заставив кіннотчика крутитися враз з ним. І так їх двоє завертілось у диковинному танку безоглядної смерти одного з них. І кіннотчик, розуміючи це своєю підсвідомістю хорої душевно людини, натискав з усієї сили на гортанку ворога, а він викрутивши лоба зарив своїми клами у мязи передрамени чоловіка і риючись у мясі, намагався вирватися з божевільних обіймів.

Та Шишка не давався.

Чим глибше всаджувалися кли вовка — тим кріпше затискалася його гортанка!

Не було пощади! Хтось з них мусів згинути!...

...Був страшенно втомлений і з вичерпання мусів присісти на збитий, змішаний, стоптаний на груду сніг!

Два руді тілища валялися, забризкані кровю — недалеко від нього, а він змучений до нікуди, більш голосно видихувався.

Та коли його віддих став спокійнійшим, тоді його зір поповз через хребти возчих тілищ ген — до ямки, розритої собачнею.

Було надто тьмаво, щоби Шишка міг доглядіти нутро розритого! Він таки сидячи, підсунувся до діри і нагнувшися сягнув рукою туди.

І тоді — опаренним він кинувся драти ручищами промерзлі груди землі! Швиряв нею безладно, розпорпував скаліченими у борні з вовками руками, розкидаючи кругом груду...

Побачив — стрілець лежав там!

Розідране вовками нутро, віділжені руки — лежав під тонким шаром землі, бо не було кому гаразд похоронити його!

Дізнався і зрозумів усе божевільний!

І він, підвівшися з землі, повернув — зчорніле, знищене покривлене лице до місяця і... дико, відразливо, проникливо засміявся.

А-а-а-в!

Як звірина вив!

А з недалекого села лунала уже перша коляда! Линула по безмірно гладкій тафлі ледяного снігу і звеніла о кожний хрусталь, о кожну грудку його!

...Глянь оком щирим — о, [Божий Сину!

На на-а-шу землю, на-а Ук- [раї-іну!...

А-а-в! — ревів божевільний.

СТЕЙПЛЕТОН І ОКОЛИЦЯ!

УКРАЇНСЬКА ГРОМАДА В СТЕЙПЛЕТОН, Н. Й

має отсим честь запросити всіх Українців з Бейону, Елізабету, Перт Амбою, Джерзи Ситі, Вайтстон, Ню Йорку та Бруклина і околиці на

СВЯТОЧНЕ ПОСВЯЧЕННЯ

І ОТВОРЕННЯ НОВОГО У. Н. ДОМУ І ШКОЛИ

— яке відбудеться —

В СУБОТУ, 12. ЛЮТОГО 1927

під числом:

35 WARREN ST., STEPLETON, N. Y.

Около години 10-ої рано відбудеться посвячення, якого довершить о. Іван Захарко з Бейон. По посвяченню відправиться Служба Божа з хором, відтак виступить бесідник. Опісля відбудеться обід і забава. Орхестра порядна. 29-31

Комітет.

ГАРКАВЕНКО ЗНОВА В БОСТОНІ.

Слідуюча борба в Бостон Гренд Опера Гавз відбудеться в четвер, 10. лютого. Гарькавенко буде боротися проти Чарл. са Котлера, бувшого шампіона Америки. Кромі него будуть боротися ще 3 инші пари. Приходіть всі подивитися на великого українського силача.

ДО НАШИХ ПОКУПЦІВ.

Отсим повідомляємо наших Шан. Покупців, що книжок за посліплатою (С. О. D.) з засади нікому не висилаємо.

Книжок на кредит також не висилаємо.

На такі листи, в котрих є замовлення на якісь книжки, а нема долучених рівночасно гроший (або віродостойних чеків чи моні-ордерів) за замовлені книжки, відповідати не будемо.

Всякі книгарняні замовлення полагоджуємо лише за попереднім надісланнем належитости.

Книгарня „Свободи".

Телефон: Gramercy 5881.

Др. К. Д. БІЛИК

УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР І ХІРУРГ.

ЕЛЕКТРИЧНІ ПРИЯДИ.

урядові години: від 10. до 12. рано. від 6. до 8. вечер

В неділі: від 2. до 4. попол

311 E. 18th ST., NEW YORK CITY.

ВДАВАЙТЕСЬ ДО СПЕЦІЯЛЬСТИ ПРАКТИКУЮЧОГО 27 ЛТ У ВАШИХ НЕДУГАХ.

Без ріжниці, як застаріла Ваша недуга, я Вам поможу.

Хронічні недугі мущин і женщин лічу успішно модерними методами.

ДАЮ СКОРІ РЕЗУЛЬТАТИ у всіх недугах нервових, шкірних, кровяних, нирковых, мочевих, ревматичних, геморойдів та недугах кишок. З єгзамінуйте вашу кров.

Мої оплати умірковані, включаючи особисті оглядини при кождій візиті. Х-РЕЙ і хемічна аналіза.

ПОРАДИ І ОГЛЯДИНИ ДАРОМ.

DR. LOUIS ZINS, 110 E. 16th ST., NEW YORK,

межи 4th Ave. і Irvington Pl.

Годинки: Денно 9. рано до 8 вечер; в неділі від 9 рано до 1 полудня.

DR. M. SMITH

16 EAST 7th STREET, NEW YORK

Tel. Orchard 6072

Говорить по українськи.

Лічить успішно недугі мущин, женщин і дітий.

Найдосвідніші електричні апарати.

АДВОКАТ

Б. ПЕЛЕХОВИЧ

2300 WEST CHICAGO AVENUE, CHICAGO, ILL.

Практикує у всіх судах; займається перекладанням абстрактів, виготовляє контракти купна і продажу, переводжує спадкова справи, полагоджує старокрайні патентові і проч справи. 192—

ВАЖНЕ ДЛЯ ГР. КАТ. ЦЕРКОВ І ДЯКОУЧИТЕЛІВ.

У нас можна набути

„СЛУЖБУ БОЖУ"

на три голоси і партитуру.

Всі чотири книжки $15.00.

„SVOBODA"

83 Grand St., Jersey City, N. J.

Tel. Montgomery 7825.

T. WOYCIECHOWSKY

ВАШ СТАРИЙ ЗНАКОМИЙ ПОГРЕБНИК

278 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.

Обслуга чесна, ціни дешеві, як ніколи перед тим.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Звіт з річних Зборів Союза Українок в Америці.

Річні збори Союза Українок в Америці відбулися дня 28 січня с. р., в салі Народного Дому 217 іст 6 вулиця в Ню Йорку.

На збори явилися всі члени і делеґатки СУА, кромі делеґаток тов. Ольги Бесарабової в Нюарк, Н. Дж., котрі вислали відповідне письмо.

Збори отворила голова СУА п. Ю. Яремова. По справозданню старого уряду і переведенню контрольної комісії прийшло до вибору нового уряду на рік 1927. Збори одноголосно зложили заяву довіря старому урядови і заявили бажанне, щоб сей самий уряд вів свою хосенну роботу і на сей рік.

Уряд Союза Українок в Америці такий: Юлія Яремова, голова; Стефанія Абрамовська, заст. голови; Марія Гапанович, касієрка; Олена Лотоцька, секретарка; Марія Марусевич, Марія Ленчук, Маґдалина Слободян, контрольна комісія.

Рішено змінити річну вкладку на 5 долярів від товариства а на 2 доляри від поодиноких членкинь.

Проект спровадження делеґатки з краю для обїздки в цїли організації Українок в Америці принято одноголосно.

Проект висилки двох Українок рожденних в Америці і покінчивших High School на тримісячні вакації на Україну відложено до слідуючих зборів.

Видання історії України по анґлійськи для наших шкіл як також для публичних бібліотек і шкіл американських відложено на пізнійше.

Рішено збирати на Рідну Школу і инші українські цїли. Рішено занятися уладженнем товариских сходин, концертів і балів, як також кількох відчитів на ріжні теми.

Справа конґресу Союза Українок в Америці була рішена на конець обїздки української делеґатки з краю по Америці.

В справі делеґатки С. У. А. віднісся вже до старого краю і коли польський уряд не перешкодить, сподіємось, що делеґатка буде в Америці вже з початком вересня с. р.

Просимо Українок в Америці слідити пильно за ходом праці С. У. А. в часописах. Крайна пора взятися до діла серіозно і переводити організацію українського жіноцтва в кождій місцевости в Америці. Вступайте громадно в члени Союза Українок в Америці. Де нема иншого жіночого товариства або сестрицтва, заснуйте Відділи Союза Українок в Америці. Не ждім, аж делеґатка приїде і зробить се для нас, а підготуймо їй хоч в части дорогу і улекшім тяжку працю, яка безперечно жде її у сім розкинутім широко краю. Ми ще раз кличемо: Українки в Америці! Організуйтеся, вступайте в члени Союза Українок в Америці!

Юлія Яремова, голова.

ФРЕКВІЛ, ПА.

Велике народне віче.

День 30 січня був великим днем для нашої місцевости і цілої околиці. Ото в той день відбулося в нас народне віче, якого тут наш нарід не видав від десяток літ. Хоч ранок був слотний, хоч мрака залягла пенсильвенійські гори і закрила наші майни, то коли наближалася година, коли треба було відчинити віче, розійшлися хмари, а сонце ясне обняло своїм проміннями наші гори і всіх тих, що спішили на те небувале в нас народне свято. Бо таким святом треба вважати наше віче.

Простора галя місцевого кінотеатру була битком набита народом, який зійшовся з ріжних сторін. Прийшли люде ріжних переконань, були і братця з Підкарпатської України. Одні прийшли послухати, а многі з задною думкою розбити це віче, яке не годобалося всім тим, які не навидять слово „Україна", які не бажають собі визволення, яким не треба віча, а які раді би, щоби наш нарід ходив далі в темноті.

Та з сяючим лицем входили всі ті, що ждали цего віча як спасення. Ждали члени У. Н. Союза і другі щирі Українці.

На початку віча вийшов на естраду мейор міста Джордж Мілер і поздоровив присутних та візвав до спокою.

Віче відчинив від імени комітету, який займався підготованнем віча, гром. В. Загибайло. Він підніс, що й наша околиця не може вже довше оставати позаду других та що й в нас мусить вже раз заговорити наше серце та послухати того, що діється на нашій землі, звідки походять наші батьки.

На предсідателя віча вибрано гром. Андрія Пуку, а на секретарів: Тимка Цебринського і Трофима Тренича.

Перший бесідник д-р Л. Мишуга переповів важнійші події з історії нашої визвольної боротьби. З огляду на те, що в наших околицях нарід побалакмучений, що тут ще сильне москвофільство, бесідник пояснив, звідки взялася назва: Україна та вияснив, що це значить боротьба за Одну Соборну Українську Державу, яка обнимала би й наших братів з Підкарпатської України і з Буковини, і з над Дону, Кубані і Підкавказзя.

Бесідник представив положенне на Великій Україні та виказав ті поступки, яких там наш нарід діпняв мимо московського утиску. Він переповів далі відносини, серед яких живе наш нарід під Польщею, змальовуючи польські знущання та виказуючи ту надлюдску силу, яку добуває з себе український нарід, щоби охороняти себе перед загладою.

Бесідник виказав, що Польща ломиться на всіх фронтах, що всі її зусилля завели і вона не годна поконати нашого народу. В розпуці взялася вона тепер останнього средства. Хоче захопити в свої руки українську церкву і при помочи епископів і духовенства розбити наш нарід, а в той спосіб легше його поневолити. Польща хоче нас загнати до цего, щоби ми сварилися за целібат і календар, а забули на боротьбу з Польщею. Польща хоче латинізацією грецького обряду зробити розкол в церкві, а через церкву і в самім народі. Ось через те мусимо всі боротися тепер ще й з польськими впливами в нашій церкві. Через те мусимо виступати проти всіх тих епископів, які даються водити за ніс Польщі, які служать її інтересам а не інтересам українського народу. Українська церква, католицька чи православна чи яка друга не може бути знаряддем Польщі, вона мусить допомагати визволенню нашого народа, а не його поневоленню.

Другий бесідник гром. О. Лаврів з Сент Клер обговорював справу просвіти і викавував, що все лихо між нашим народом коїться головно через темноту. Тепер, коли перестали греміти гармати, щовинні ми поконувати ворогів просвітою, тому справа школи повинна бути в нас на першім місці, бо в школі будучність нашого народа.

Гром. Н. Бусько з Підкарпатської України говорив про Підкарпатських Українців та про розодор, який панує між ними. З його мови було видно, яке велике баламутство панує серед Підкарпатських Українців, як їх мадярони священики відтягнули від цілости нашого народа, бо й сам бесідник не визнавався в нашій визвольній боротьбі.

Викроплений недавно тому батюшка Василь Строєн вияснював присутним, що тут Америка, а американська конституція наказує будувати тут Америку, а не Україну. Бесідник одначе не міг докінчити своєї бесіди, яку присутні окликами переривали, бо її не розуміли і не знали, до чого бесідник говорить.

Др. Мишуга, вислухавши тих бесідів, забрав ще раз слово і виказав, що це значить, коли громади занедбані, коли в них нема ніяких віч, ні народних свят. Там треба ще вияснювати такі справи як Україна. Бесідник вияснив, що це значить бути правдивим Американиним і мати добре серце для Америки і свого рідного краю. Він підніс, що благородне серце Американців збудувало вільну Ірляндію, воно годувало босих і голодних Вірмен, воно дає поміч українцям на Далекім і Близькім Сході, воно може допомагати й голодним і обдертим нашим інвалідам і сиротам. Тільки ті, що не розуміють американського духа, можуть плести такі нісенітниці, що американська конституція заказує тут в Америці займатися нещасною долею других країв і народів.

До звеличання віча причинився в дуже великій мірі Український Хор з Сент Клер зі своїм учителем О. Лавровом. Хор цей, дуже добре вишколений, відспівав цілу вязанку українських пісень, які припали публиці надзвичайно до вподоби. Належиться правдива подяка цему хорови і його диригентови за те, що прибули на це віче, чим дали доказ, що вони вірні сини нашого народа та що їм дорога кожда справа, яка задумана для добра нашого народа.

Предсідатель віча подякував участникам і бесідникам за участь у вічу, яке закінчилося відспіванем національного гимну: Ще не вмерла Україна.

При кінці посипалися оклики з публики, чому це на тім вічу бракує місцевого пароха, який живе з українського народа і який перший повинен бути на того рода зборах і вічах.

Люди розійшлися задоволені і неодному прояснилися ті справи, про які він чув, а яких не розумів. А таких віч в наших сторонах треба, бо богато тут людей, що не вміють ні читати ні писати і переконати їх можна тільки живим словом.

Т. Цебринський,
Т. Тренич, секретарі віча.

ДІТРОИТ, МИШ.

Українські жінки організують товариство „Допомоги Бідним".

Заходом пань Шеремети і Шестопалко з західної сторони міста та пані Чайковської з Гемтрамк організується жіноче товариство, ціллю якого буде допомога бідним.

Се чисто ґуманітарне товариство буде заниматися несенем помочи виключно бідним українським родинам міста Дітроїт і його передмість.

Як знаємо, що рік річно дітройські Українці як і другі народи дають частку свого тяжко запрацьованого гроша на т. з. „Community Fund". Сі величезні суми гроша, які щорічно збираються, в першій мірі призначені для потребуючих бідних горожан міста Дітроїт.

Всі другі народности користають з сего, лишень ми Українці ні, — тому, що ми не зорґанізовані у відповідне товариство, яке б за сим упоминалося.

Тому то честь і признанне сим тром висше виміненим женщинам ініціяторкам за те, що взялися до зорґанізованя такого товариства, яке другі народи вже давно мають та що буде старатися дістати якусь грошеву допомогу в разі потреби для бідних потребуючих українських родин міста Дітроїт. Кожда свідома Українка повинна вписатися до сего товариства.

Жінки з західної сторони міста можуть записатися у пані Шеремети ч. д. 6828 St. John St., близько Michigan Ave., а ті, що мешкають в Гемтрамк, у пані Чайковської ч. д. 2478 Goodson St., близько Jos. Campau. Українські жінки, покажіть жіноцтву других народностей, що й Ви розумієте свої горожанські права та привілеї.

Коли впишеться поважне число членів, тоді виберється уряд.

І. К—ий.

АСТОРІЯ, Л. АЙ. Н. Й.

Інтензивна праця в громаді.

В нашій невеличкій громаді Асторія повіяло красним духом. В порівнанню з минулими роками ріжниця велика. Хоч повільно, але постійно щезає байдужність серед наших людей, а зростає заінтересовання в справах громадських та охота до активної праці та жертвенности.

Удержання власними силами місцевої діточої школи, щирі бажання мати свою церкву, заснування горожанського клюбу, читальні і бібліотеки, поміч братям в старім краю, отсе покищо найголовнійші справи, якими займається наша громада. Коротко кажучи, праця на ріжних ділянках народного життя в нашій місцевости зарисовується на ширшу скалю і є надія на певний успіх, беручи під увагу зростаючу свідомість нашого громадянства і його змагання до поставлення асторійської громади на рівні з другими.

Дуже відрадний прояв серед наших громадян а саме, велика пошана і довіря до вибраного свого проводу, який чуючи за собою попертя загалу, з охотою і запалом виконує наложені на него обовязки.

Що до сьогорічної коляди, то випала вона майже в троє більшою як минулого року, бо дає матеріяльну підмогу місцевій українській школі в сумі 158 дол і 50 ц., а Рідній Школі в Галичині 22 доляри, які вислано до краю через наше Обєднанне.

При нагоді згадаємо коротко про шкільний сьв. Николаївський вечерок який відбувся 19 м. м. Оставив він по собі дуже гарні спомини у всіх, хто мав нагоду бути на сім вечерку.

Пописові виступи наших школярів; під умілим проводом учителя п. Онуфрика, як в співі так і деклямаціях зробили на присутних миле враження. В очах родичів виділи слези радости.

Про значіння своєї школи говорив гр. П. Задорецький. По кількох щирих словах до розуму і серця, посипались жертви на свою школу в сумі 63 і 30 ц.

І чиж се не свідчить, що наші громадяне вже зрозуміли значіннє своїх завдань?

Громадянин.

ЧОМУ ДАНСЬКІ СЕЛЯНЕ ЖИВУТЬ У ДОСТАТКАХ?

Данія — це маленька держава. Не більше розміром колишньої Волині в цілому. Земля в ній, порівнюючи з нашою, лиха і мало придатна до хліборобства, але одначе данські селяне не бідують так, як бідує наше селянство, і не їдуть за море шукати щастя, а на своїй лихій землі, завдяки обєднанню в кооперативні спілки, живуть у достатках і задоволенні.

Відомо вже, що ні в одній державі не розвинена так широко в сільському господарстві кооперація, як в Данії.

До 90 проц. продуктів молочного господарства і до 70 проц. яєць переходить на ринок збуту через кооперативи.

Розвиток данської кооперації головним чином зобовязаний повстанню селянських високих шкіл. Ці селянські університети дали для данського селянина віру в самого себе, піднесли розвиток його розуму і навчили його, як поступати в боротьбі за істнування.

Селянські університети в Данії повстали завдяки найславнішому з данських народніх дячів — Миколі-Фрідріх Северін Ґрундтвіґу.

Він зірив, що його маленький нарід, ідучи шляхом самоосвіти, може широко розвинути свої сили для боротьби за краще життя і людський добробут.

Першу школу по думці Ґрундтвіґа заснував селянин Христіян Кольд. До цієї школи сходилося десятків зо два селян з околичних сіл. Школа була бідна — як селяне. Кольд умів вчити і підбадьорувати для діяльности молодих людей, але недостаток грошових засобів примусив його школу зачинити.

Одначе перша невдача не зупинила данських селян.

З надзвичайним розмахом розвинулися селянські університети після війни з Німеччиною в 1864 р., коли Німеччина загарбала у Данців майже третіну їх держави. Зпочатку населення охопив одчай і пригноблення. Воно опало на енерґії, як хорий після великої горячки, але згодом очуняло. Сильні одиниці знов взялися за працю. Під їх проводом пішли і селяне. На своїх полях почали розводити ліс, осушувати болота і переміновати їх на урожайні поля і це все почали робити, немов для того, щоби серед себе самих знайти те, що загубили у війні.

З того саме часу починається горячкове творення селянських університетів по думці Ґрундтвіґа.

Вже в 1912 році було в Данії 76 селянських народніх університетів, в яких побирало освіту 3,487 мущин і 3,023 жінок віком від 25—30 років.

В данських селянських університетах завжди учні живуть при школі разом. По неділях при університетах влаштовуються бесіди, на які ректор запрошує околичних селян. Кожна бесіда починається і кінчається піснями. За навчання, помешкання і утримання платять самі селяне — річно біля 14 долярів.

Ці селянські вищі школи розвинули і втілили в данського селянина любов до землі, любов до культурної господарки на своїй землі. За короткий час розвинулося в Данії молочне господарство, а 50 років тому посів збіжжа переставав бути для данського селянина платним і вони перейшли на годівлю і убій свиней; для цього завели кооперативні молочарні, різні і т. д.

Завдяки впливам селянських університетів Ґрундтвіґа не тільки покращав добробут селянства. Школи взагалі оживили селянство. В кождому селі побудовано окремі народні доми, де селяне влаштовують народні свята, збираються туди, щоб послухати відчитів запрошених лекторів. В них відбуваються сільсько-господарські зібрання, на яких обмірковується спільно з аґрономами, як обробляти поля, як розводити сади і як краще годувати худобу, як розводити дріб, пасіки та як пристосовувати ріжні нові винаходи в хліборобстві.

В кождому селі є бібліотека. Громада щорічно призначує на поповнення бібліотеки відповідну суму грошей.

Селянські школи не викликають в данських селян відрази і втечі від землі і селянської праці. Їх вже переконало, що всяка праця варта пошанования, що праця селян є підставовим джерелом добробуту людства і що вони повинні гордитися тим, що є добрими хліборобами і господарями.

П. Павлюк.

„ЦАРІВНА"

ПОВІСТЬ написав ОЛЬГА КОБИЛЯНСЬКА

Ціна 60.0с.

Можна набути в Книгарні „Свободи"

„SVOBODA"

83 Grand St., Jersey City, N. J.

Нарости

Скора поміч від Солоних нагнетів і пухлин і дуженя тісних черевиків.

У всіх аптиках і складах обрем.

Dr Scholl's Zino-pads

Наложить один — а біль зникне.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ДЯКОУЧИТЕЛЬ іспитований, пошукує посади, провадить хор, школу, дає аматорські представлення, концерти і т. п. Зголошення проситься сюди на адресу: 31-32

ДІАКОУЧИТЕЛ „Свободи"

83 Grand Street, Jersey City, N. J.

МАЮ ДВІ ДОБРІ ФАРМИ на продаж, земля надається під картофлю, близько доброго міста, спродам меншу або більшу з причини браку рук до праці. Інтересованих прошу писати до: 31-34

H. SPIWAK.

R. 7, Box 32, Stevens Point, Wis.

НА ПРОДАЖ бучерня і ґросерня межи Українцями, склеп на розі улиці, оборот тижневий $800.00. Нема книжок. По близші інформації голосити ся до: 23-33

Mr. S. LORCHAK,

291 Grand Street, Jersey City, N. J.

Telephone: Montgomery 7458.

ПОШУКУЮ Анни Горнук, по мужу Лихвяк, з села Курянк, п. Тернопіль, давно перебувала в Sussex, N. Y. Прошу зголоситися до Марії Ларіш по мужу Воркун. 28-31

MARIA WORKUN,

12556 Gaingber St., Detroit, Mich.

МАРІЯ КАРОЛІНА з Волянських, вдова по священику о. Витванськім, капелані У. Г. А., пошукує в дуже важній справі тіточного брата Володимира Сенерина, сина Михайла і Олімпії з Савіцьких. Пошукуваний зволить написати до **п. Maria K. Wyhnanska, Orlaskowce**, почта **Kopyczynce**, пов. **Tarnopol**, Галичина, або **Stephen Kruley, 910 W. Columbia Ave., Philadelphia, Pa.** 29-31

МОЛОДИЙ МУЩИНА, Українець, пошукує мешкання при українській родині на горі міста Джерзи Сити. Голоситися до: 29-34

R. O., c/o SVOBODA,

83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ДО СПРОДАННЯ первородна реставрація, добрий бизнес, повна $1000 тижневого обороту, причина продажі дуже здоровля. По дальші інформації голоситися до: 30-32

D. JORDAN & CO.

520 Main Street, Hartford, Conn.

УКРАЇНСЬКА гр. кат. парохія Успення Пресв. Богородиці в Perth Amboy, N. J., пошукує дяко-учителя, котрий би провадив школу, хоральний спів і учив представлення. Платня після умови. Посада до обняття від 1-го липня 1927. Зголошення проситься присилати найдальше до 15. лютого на адресу: **Ukrainian Gr.-Cath. Church of the Assumption, 188 Wayne St., Perth Amboy, N. J.** 30-32

НА ПРОДАЖ або в заміну бізнесовий дім, рік в бізнесовій дільниці, надається для всякого бізнесу, продам дуже дешево по причині слабости в родині. Голоситись до: **P. A. KOCH, 2000-11 W. Susquehanna Ave., Philadelphia, Pa.** 30-31

НЕ ЗАНЕДБУЙТЕ ПЕРЕСТУДЖЕННЯ!

Червонохресний Пластер Дає Скору Поміч.

Річ небезпечна, коли не звертаємо уваги на перестудження. Бо може прокинутись інфлюенца або запалення. Якщо у вас перестудження, то треба негайно лікувати. Купіть стрий і завжди помагаючий Джансона Червонохресний Нирковий Пластер і приложіть до грудей. Цей дивний і цілющий пластер є в два рази більший від звичайних пластрів і без дірок. Має форму ниркі і добре пристає. Помагає швидко негайно — огріває, лагодить, захоронює — скріплює обіг крови. Вдатиці питайте за великим Джансона Червонохресним Пластером на червоній фланелі.

ЯК ХОЧЕТЕ КУПИТИ АБО ПРОДАТИ дім, бизнес або фарму, як хочете пересдати гроші дотяжами до своїх кревних або залагодити якунебудь правну справу, то прошу удатися до WALTER KOSTETSKI & CO., Inc., Business & Real Estate Broker, 4309 Germantown Ave., Philadelphia, Pa.

ДЕВЯТЬ КНИЖОК ЗА ДОЛЯРА!

Хто пришле одного доляра, дістане оплатно з рекомендованій посилці 3 книжок В. Будзиновського:

1) Ішли діди на муки, 2) Історія України І. (княжий вік), 3) Історія України І. (Литовсько-польський вік), 4) З живого медведя (комедія), оповідання; 5) До віри батьків, 6) Шагін Герай, 7) Небіжчик ходить, 8) Волю будує козацтво, 9) Пластун. 279-

Доляра висилати в рекомендованім листі на адресу: **W. Budzynowsky, ul. Chrzanowska, 11. a., Lemberg, East Galicja, Poland, Europe.**

ЮЛІЯ ЯРЕМА

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

ВИПОЗИЧАЄ КЕРИЧ НА ВЕСІЛЯ, ХРЕСТИНИ І ВСЯКІ ДРУГІ ЗАБАВИ.

129 E. 7th ST., NEW YORK CITY

Telephone: Orchard 2568